

Vlaams
Parlement

vergadering **C118 – LEE19**
zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Onroerend Erfgoed

van 1 februari 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over archeologisch vooronderzoek en scholenbouw - 792 (2011-2012)	3
Vraag om uitleg van de heer Dirk Van Mechelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over bescherming van bouwkundig erfgoed op basis van een geografische inventaris - 736 (2011-2012)	5
Vraag om uitleg van de heer Dirk Van Mechelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de afschaffing van de onderhoudspremie - 903 (2011-2012)	10

■

Waarnemend voorzitter: de heer Wilfried Vandaele

Vraag om uitleg van de heer Jos De Meyer tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over archeologisch vooronderzoek en scholenbouw
- 792 (2011-2012)

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega's, scholen met bouwplannen krijgen soms te maken met een archeologisch vooronderzoek. Dat levert hun extra kosten en veel extra zorgen op. Die extra kost wordt in principe niet gesubsidieerd door het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION). Archeologisch vooronderzoek maakt immers geen deel uit van de decretale opdracht van AGION. Maar het maakt evenmin deel uit van de basisopdracht van de scholen zelf, zodat het ook minder verantwoord is om de beperkte werkingsmiddelen van de scholen daarvoor te gebruiken.

Minister, kan een school die met archeologisch vooronderzoek geconfronteerd wordt de meerkost voor die werken doorgeven aan de administratie voor beheer en bescherming van onroerend erfgoed? Zo ja, op welke manier kan, mag of moet dat gebeuren? Als daar geen regeling voor bestaat, is het dan niet zinvol om daarover een structureel overleg te starten tussen de minister van Onderwijs en zijn collega bevoegd voor het onroerend erfgoed?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Voorzitter, minister, collega's, deze vraag is uiteraard, vanuit de zorg om de scholenbouw, terecht en ingegeven door juiste motieven. Minister, dit bewijst nog eens dat het noodzakelijk is dat we voor archeologie in Vlaanderen een fundamentele oplossing zoeken. Die oplossing moet ervoor zorgen dat de kost van het vooronderzoek, volgens het veroorzakerprincipe, niet alleen op een partner die vaak onmachtig is wordt afgewenteld. De idee, zoals geformuleerd in allerlei conceptnota's, om te komen tot een archeologiefonds, met middelen die worden samengebracht door enerzijds bouwheren en anderzijds de overheid, kan hierop een antwoord bieden. Als we de doelen die we met archeologie voor ogen hebben én de doelen die we met het onderwijsbeleid voor ogen hebben, harmonieus willen verenigen, moeten we daarvoor dit soort van fundamentele oplossing vinden.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer De Meyer, u zegt dat het archeologisch vooronderzoek niet behoort tot de decretale opdracht van AGION. Dat is juist. Dat weten we allemaal. Het is een verdragsrechtelijke verplichting. Dat weet u ook. Het veroorzakerprincipe is vastgelegd in het Verdrag van Malta. Dat werd sinds 1993 opgenomen in de Vlaamse decreetgeving. Het probleem waarover u mij aanspreekt, bestaat al al die tijd. Uit uw interpellatie aan mijn collega Smet leid ik af dat het recent één keer is voorgekomen dat een school met dit probleem werd geconfronteerd. Minister Smet heeft toen geantwoord dat dit geen voorwerp is van structurele subsidiëring, maar dat altijd de mogelijkheid bestaat om een forfaitaire verhoging van 7 procent te geven. In dat ene geval, heb ik begrepen, heeft Onderwijs op die manier voor een oplossing gezorgd. Minister Smet heeft op uw vraag of het wenselijk was dat er structureel overleg zou zijn met mij, geantwoord dat hij dat niet nodig vond, omdat een dergelijk probleem zich toch wel uitzonderlijk voordoet.

Dit is een decretale, verdragsrechtelijke verplichting, die niet alleen rust op scholenbouw. Die verplichting rust evenzeer op wegaanleg of de bouw van een parking of de ontwikkeling van een ander project. Mijnheer Caron, ik ben blij dat u uw steun uitspreekt voor mijn voorstel. Ik weet niet of het al ooit elders is gerealiseerd en of u ooit destijds voorstellen in die richting hebt gedaan. In elk geval denk ik dat het vrij origineel is, ook binnen de verdragsrechtelijke situatie van Malta.

Ik wil proberen te komen tot een archeologiefonds dat gespijsd zou moeten worden om ervoor te kunnen zorgen dat de projectontwikkelaar, diegene die bouwt, niet alleen die kosten moet dragen. Dat kan moeilijk via nieuwe belastingen gaan. We hebben daarover constructief overleg, zowel met de bouwsector als met de sector van de projectontwikkelaars. Ik hoop dat we dit geregeld krijgen. Het zal in elk geval een hele opdracht zijn.

Mijnheer De Meyer, minister Smet zegt dat hij structureel overleg niet nodig vindt. Mijn administratie heeft in elk geval al in 2010 overleg gepleegd met vertegenwoordigers van de nv Scholen van Morgen. Toen al werd erop gewezen dat het belangrijk is om die zaken tijdig aan te pakken. We stellen dat ook vast bij andere opdrachtgevers, bij publieke besturen en dergelijke. Zij kennen het probleem en de decretale verplichtingen veel te weinig. Dat leidt soms tot veel hogere kosten dan het geval zou mogen zijn.

Op dit ogenblik is er inderdaad geen structureel overleg nodig op het niveau van de ministers. Ik zal wel vragen aan mijn administratie om nog eens met AGION aan tafel te zitten en uitdrukkelijk uiteen te zetten wat de situatie is, wat de decretale verplichtingen zijn, hoe ze het best omgaan met dat archeologisch vooronderzoek en hen te wijzen op de plannen die ik heb om te komen tot een fonds voor archeologie.

De heer Jos De Meyer: Minister, uw antwoord heeft mij niet volledig gerustgesteld, integendeel. Ik begrijp dat u verwijst naar een antwoord van minister Smet. Mocht dat antwoord toen volledig correct zijn geweest, zou uw inleiding ook correct zijn geweest. Maar ik heb het antwoord van minister Smet doorgegeven aan de mensen van de Dienst voor Investerings van het Katholiek Onderwijs (DIKO). Zij hebben mij erop gewezen dat er meerdere gevallen met deze probleemsituatie zijn, niet één, zoals u overneemt van minister Smet.

Eind december nog kreeg ik een vraag van een school uit het buitengewoon secundair onderwijs die met dezelfde situatie wordt geconfronteerd. Ik citeer even uit de mail van de directeur: “Toch wil onze vzw investeren. Alle andere scholen van de vzw zullen daar gedurende 25 jaar financiële offers voor moeten brengen en opdraven op eetfestijnen, schoolfeesten, fuiven van het oudercomité enzovoort. Niet voor luxetoestanden, maar voor essentiële zaken. En dan word je als school verplicht om 50.000 euro uit te geven aan een archeologisch onderzoek. Beseffen de Vlaamse politici wel dat onderwijsgeld, werkingstoelagen bestemd voor de werking van de school, wordt uitgegeven aan archeologisch onderzoek? Daarom vragen wij of de Vlaamse Regering er niet voor kan zorgen dat bedragen die wij en collega-scholen moeten betalen aan archeologisch onderzoek kunnen worden terugbetaald door het departement waar het archeologisch onderzoek onder valt.” Minister Smet en u hebben het over één situatie in Vlaanderen, maar daarin vergist u zich ten gronde. Ik kan het ook staven met andere voorbeelden, met namen en adressen.

Het is nuttig, minister, dat u verwijst naar Scholen van Morgen, dat er effectief overleg wordt gepleegd en dat er eventueel nog bijkomend structureel overleg komt. Ik hoop dat er niet enkel wordt gewezen op decretale verplichtingen, die bij ons allen bekend zijn, maar bij de mensen in het onderwijs soms minder – en je kunt hun dat niet kwalijk nemen. Ik hoop dat er ook nog structureel overleg komt om te onderzoeken op welke wijze er eventueel toch kan worden gezorgd voor subsidiëring van deze meerwerken door AGION of andere. Anders, minister, zal dit archeologisch vooronderzoek er in sommige situaties de oorzaak van zijn dat bepaalde projecten niet op de normale manier kunnen worden gerealiseerd. Ik denk dat u dit samen met mij betreurt.

Ik wou even dit noodsignaal geven. Ik heb minister Smet niet kunnen wijzen op de fout in zijn antwoord op het moment dat hij mij zei dat er maar één situatie is. Ik zeg aan de Vlaamse Regering en aan u en uw collega dat het antwoord dat ik toen heb gekregen niet correct is. Ik hoop dat u dit signaal wel au sérieux neemt en er nog iets mee doet.

De heer Bart Caron: Mijnheer De Meyer, hoe terecht uw bekommernis ook is, uw partij zit in deze regering: maak dan dat er een archeologiefonds komt. Maak dat er een solidariteitsfonds is, zodat een actor, in dit geval een school, die toevallig een kost heeft voor archeologisch onderzoek, dat geld niet zelf moet ophoesten, en ook niet AGION of het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE). Daarvoor moet een fonds zijn, dat gespijsd wordt met overheidsmiddelen van ons allemaal, maar ook met middelen van bouwheren, ook van bouwheren die helemaal geen archeologisch vooronderzoek in hun project hebben. Een solidariteitsfonds is de enige oplossing. Als we dat niet doen, blijven we kunstmatige tegenstellingen van even maatschappelijk waardevolle doelen tegen elkaar uitspelen en dat heeft geen zin. Het is de overheid – en uw partij maakt deel uit van deze meerderheid – die een oplossing moet aandragen.

De heer Jos De Meyer: Mijnheer Caron, ik geef een signaal aan de Vlaamse Regering, wie er ook minister is. Uiteraard stel ik mijn vraag aan de bevoegde ministers.

De heer Wilfried Vandaele: De scholensector is uiteraard zeer belangrijk, maar er zijn nog wel sectoren die door de verplichting tot archeologisch onderzoek getroffen worden. Het lijkt me het best om een oplossing te zoeken die voor iedereen soelaas kan brengen.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer De Meyer, ik heb gewoon verwezen naar het antwoord van minister Smet. U zegt dat het niet correct is. Dan stel ik voor dat u dat opnieuw aankaart bij minister Smet.

Aan het antwoord ten gronde heb ik eigenlijk niets toe te voegen. Ik sluit een beetje aan bij de opmerkingen van de heren Caron en Vandaele. Ik zoek naar een structurele oplossing. Dit probleem duikt evenzeer op bij de bouw van een ziekenhuis of een rustoord, bij publieke actoren en in de privésector. Ik hoop dat we erin slagen om een solidariteitsfonds te creëren. Dat is de enige structurele oplossing. Ik neem aan dat niemand in deze commissie ervoor pleit om de internationale verdragsrechtelijke bepalingen van Malta niet meer toe te passen. Dan zouden we ons van dat verdrag, waarin 42 staten partij zijn, desolidariseren en is het niet meer mogelijk om op internationale fora te verschijnen. Laat ons zoeken naar een solidarisering. Ik heb van bij mijn aantreden gezegd dat dat in mijn ogen de oplossing is. Ik hoop dat we dat kunnen realiseren.

De heer Jos De Meyer: Uiteraard moeten wij de internationale verplichtingen naleven. In mijn pleidooi verdedigde ik dus niet het omgekeerde. Het is evenwel evident dat het onze plicht is om terechte noodsignalen vanuit het veld hier te vertolken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Dirk Van Mechelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over bescherming van bouwkundig erfgoed op basis van een geografische inventaris - 736 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Voorzitter, minister, collega's, wij hebben het in deze commissie al geregeld gehad over de bescherming van het bouwkundig erfgoed. Over de partijgrenzen heen zijn wij het erover eens dat dit nodig is.

Daarbij steek ik echter niet onder stoelen of banken dat ik het bijzonder jammer blijf vinden dat men op dit ogenblik de facto is afgestapt van de methode om op een thematisch-typologische manier bouwkundig en ander erfgoed te beschermen en dat men heeft teruggegrepen naar een gemakkelijksoplossing: de zogenaamde geografische bescherming op basis van de resultaten van de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

Dergelijke inventarisatie en de doorvertaling ervan neemt heel veel tijd in beslag, zoals het verleden al heeft aangetoond. Wanneer ik de resultaten ervan bekijk, blijf ik met grote vragen zitten over de opportuniteit van sommige beschermingen. In een aantal gevallen worden gebouwen van dertien in een dozijn beschermd. Zij zijn op lokaal vlak ongetwijfeld relevant, maar zij zouden een thematisch-typologische toets op gewestelijk niveau nooit doorstaan.

Het afgelopen jaar zijn er bijvoorbeeld in de provincie West-Vlaanderen voor drie gemeenten beschermingsdossiers opgestart die het gevolg waren van het afronden van de inventaris van het bouwkundig erfgoed aldaar. Wat mij daarbij opvalt, is dat doorgaans hetzelfde type van gebouwen uit dezelfde tijdsperiodes voor bescherming wordt voorgedragen. Het aantal negentiende-eeuwse hoevetjes dat beschermd is, is ondertussen nog nauwelijks te tellen. Heel af en toe is er nog eens een pand dat na de Eerste Wereldoorlog traditioneel werd heropgebouwd dat wordt beschermd, maar van het patrimonium dat in het interbellum of na de Tweede Wereldoorlog tot stand kwam is er nauwelijks een spoor terug te vinden, noch in de inventaris, noch in de beschermingsdossiers.

Blijkbaar heeft dat te maken met de gevolgde systematiek. Het is mij immers bekend dat een inwoner van een van deze gemeenten op een bepaald ogenblik aan de verantwoordelijken voor de inventaris heeft gevraagd waarom een drietal interbellumpanden in het centrum van de gemeente niet in de inventaris waren opgenomen, en dat het antwoord luidde dat deze panden – en ik citeer – “niet oud genoeg” waren. Op een ogenblik dat het begrip erfgoed wordt verruimd en dat wij nog steeds worden geconfronteerd met de nefaste gevolgen van de eerste inventaris waarin 1850 als tijdslimiet voor opname in de inventaris werd gehanteerd, is dat natuurlijk een bijzonder pijnlijke vaststelling.

Ik wil u dus een aantal vragen voorleggen, om te peilen of wij het beleid ter zake zouden kunnen bijsturen.

Een: kunt u inzicht verschaffen in de werkwijze die vandaag wordt gehanteerd bij de opmaak van de inventaris van het bouwkundig erfgoed en in de wijze waarop op basis van de inventaris de selectie van voor bescherming vatbare monumenten gebeurt? Op welke manier wordt ervoor gezorgd dat die selectie wordt geobjectiveerd en dat subjectieve appreciatie zo weinig mogelijk meespeelt in de keuze, en dat dus datgene wordt beschermd dat echt de moeite waard is om te behouden? Twee: hoe is te verklaren dat over het algemeen vooral gebouwen van ongeveer dezelfde ouderdom en dezelfde typologie voor bescherming worden voorgedragen, en dat naoorlogse constructies nagenoeg ontbreken?

Drie: welke maatregelen zult u eventueel nemen om ervoor te zorgen dat de opname in de inventaris nog beter wordt geobjectiveerd? Vier: hoe zult u ervoor zorgen dat bij beschermingsdossiers de afweging van de intrinsieke erfgoedwaarden op gewestelijk niveau gebeurt, en niet op basis van de lokale relevantie?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, minister, collega's, ik ben er persoonlijk niet van overtuigd dat het een goede zaak zou zijn om te kiezen tussen een geografische bescherming en een thematische bescherming. Uit de beleidsbrief blijkt dat u dat ook vindt en dat u beide wilt handhaven. Voor mij is het een en-en-verhaal. Uiteraard kan er een extra afweging gebeuren, zoals de heer Van Mechelen vraagt.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Voorzitter, minister, collega's, wij zullen altijd blijven discussiëren over de beste beschermingsmethode. Persoonlijk vind ik dat minder relevant. Om het met een boutade te zeggen: het maakt niet uit welke kleur de kat heeft, als ze maar muizen vangt. Inzake beschermingen hebben wij nog een hele inhaalbeweging voor de boeg, dus de methode is minder belangrijk.

Ik ben het dus ook niet eens met de stelling van de heer Van Mechelen dat hier en daar te veel bouwkundig erfgoed van hetzelfde type wordt beschermd. Als men die redenering doortrekt, zou men op een bepaald ogenblik erfgoed mogen vernietigen omdat een maximaal aantal erfgoedeenheden van hetzelfde type al zijn beschermd. Ik stel het hier nogal scherp.

De heer Van Mechelen heeft natuurlijk wel gelijk dat bij de opmaak van de inventaris arbitraire grenzen qua ouderdom of typologie worden gehanteerd. Zo wordt wederopbouwarchitectuur van na de Eerste Wereldoorlog doorgaans genegeerd. Dat is ook volgens mij niet terecht. Hij heeft ook gelijk dat een thematische bescherming voor tijdswinst kan zorgen. Maar de heer Vandaele heeft gelijk dat er moet worden gezocht naar een goede combinatie van de geografische en de thematisch-typologische aanpak, zodat maximaal wordt beschermd en de noodzakelijke inhaalbeweging eindelijk kan worden gemaakt.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Ik sluit mij aan bij de bekommernis van de collega's.

Zou het zinvol zijn de criteria duidelijker te expliciteren? Dat is een bekommernis die ik al jaren heb. De vraag of het om een geografische of een thematisch-typologische aanpak gaat, staat hier los van. Indien de mensen die aan de inventarissen en later aan de opvolging in het licht van een bescherming werken over een duidelijke set van criteria zouden beschikken, zou het makkelijker zijn hierover op verschillende plaatsen en in verschillende fora een debat te voeren.

Dit alles onderstreept de noodzaak van een adequate regelgeving. We beschikken over een regelgeving, maar er is nood aan een actualisering. Zou het niet zinvol een publieke en expliciete maatschappelijke discussie te voeren over de criteria die aan de basis van de beschermingen en de restauraties liggen? Naar mijn bescheiden mening is dat altijd al een beetje het probleem geweest.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, de heer Van Mechelen heeft een interessante vraag om uitleg gesteld en anderen hebben zich hierbij aangesloten. Ik wil echter van meet af aan beklemtonen dat ook twintigste-eeuwse architectuur wel degelijk thematisch-typologisch wordt beschermd. De indruk dat dit niet zou gebeuren, is absoluut onjuist. Het is niet zo dat bepaalde architectuur wordt genegeerd.

Ik zal aan de hand van cijfers, werkafspraken, criteria en de herstructurering van het agentschap trachten aan te tonen dat alle aspecten in verband met de inventarissen en de beschermingen zeer breed en zorgvuldig worden bekeken en nagekomen. Het beleid is zo sterk mogelijk geobjectiveerd. De bestaande criteria worden toegepast.

De heer Vandaele heeft er al op gewezen dat ik niet van de thematisch-typologische inventarisatie en bescherming ben afgestapt. Ik refereer in dit verband aan mijn beleidsbrief 2012.

Een inventarisering en bescherming kan langs drie verschillende trajecten verlopen. Er is de thematisch-typologische inventarisatie en de geografische inventarisatie. Daarnaast zijn er de ad-hocdossiers. Soms komt er een dringend geval bij. We worden dan geconfronteerd met een plotse situatie die nog niet eerder aandacht heeft gekregen. Soms staat dit dossier wel in de inventaris, maar dreigt plots een sloop of zo. We zullen die ad-hocaanpak allicht nooit kunnen uitsluiten.

We zullen die drie trajecten blijven volgen. De beschermingen op basis van de geografische aanpak situeren zich vooral in West-Vlaanderen, omdat daar op het vlak van de inventarisering een achterstand was opgebouwd.

A priori wordt geen erfgoed van de selectie uitgesloten. De beschermingen door het agentschap leiden er niet toe dat gebouwen van dertien in een dozijn worden beschermd. Dat klopt absoluut niet.

Om de kwaliteit en de uniformiteit in verband met beschermingen te garanderen, is een werkgroep beschermen in het leven geroepen en is een procescoördinator beschermen aangesteld. Bij de inventarisering en de bescherming wordt de term 'bouwkundig erfgoed' in de ruimste zin van het woord gehanteerd. Elk type van gebouw of van gebouwengroep komt in aanmerking. Dit geldt ook voor alle bijbehorende interieurs, voor onroerende en roerende interieurelementen, voor infrastructuur, voor klein erfgoed, voor industrieel erfgoed, voor begraafplaatsen, voor straatmeubilair en dergelijke. We besteden tevens aandacht aan meer bescheiden architectuur, zoals woonhuizen, kapellen, dorpspompen en dergelijke. Een overzicht van de zeer diverse types van bouwkundig erfgoed en de bijbehorende definities zijn te vinden op de thesaurus van de Inventaris Onroerend Erfgoed op de betrokken website.

Ook met betrekking tot de bouwperiode hanteren we geen strikte limiet. Niet enkel het historisch oud erfgoed wordt opgenomen: ook recentere gebouwen die over een erfgoedwaarde beschikken, kunnen voor opname en bescherming worden geselecteerd.

Doorgaans worden gebouwen die gedurende de voorbije vijftien tot twintig jaar zijn gebouwd zelden geselecteerd. Omwille van de vrij kleine historische afstand met hedendaagse architectuur gebeurt dit veeleer uitzonderlijk. Het is immers moeilijk een objectief zicht op de erfgoedwaarde te krijgen.

Dat recentere gebouwen niet in de inventaris zouden worden opgenomen omdat ze niet oud genoeg zijn, is in elk geval niet correct. Het verbaast me dat een verantwoordelijke voor de inventarisatie zou hebben verklaard dat woningen uit het interbellum niet in aanmerking zouden komen omdat ze niet oud genoeg zijn. Dit staat haaks op het inventarisatie- en beschermingsbeleid. Het interbellum is een periode waarvoor inventarisering en bescherming zeker mogelijk is. Dit staat bovendien ook haaks op de werkwijze van het agentschap. De mensen die op het terrein werken, mogen geen uitspraken over de definitieve selectie doen. Dit gebeurt immers na een afweging en in overleg met de collega's. Het zou dan ook om een foute uitspraak gaan. Ik kan dit natuurlijk niet controleren. De administrateur-generaal kan dit niet controleren. In elk geval zou dit haaks op het gevoerde beleid staan.

Ik wil erop wijzen dat de twintigste-eeuwse architectuur wel degelijk vaak in de inventarissen en de beschermingen wordt opgenomen. Ik zal bij wijze van voorbeeld even de recente cijfers van de inventarisatie in West-Vlaanderen overlopen.

In Damme zijn 202 op 381 relictten geïnventariseerd. Daaronder vallen onder meer een aantal pijlerkapellen aan de Damweg, gebouwd in 1954, de legerbasis Kwartier Sergeant Baron Gillès de Pélichy aan de Dorpstraat, gebouwd in 1952, de stedelijke openbare bibliotheek Burgemeester Daniël Coens aan de Eikelberg, gebouwd tussen 1993 en 1996, het Elisabeth-ziekenhuis aan de Gentse Steenweg, gebouwd tussen 1924 en 1939 en de parochie- en bedevaartskerk gewijd aan Sint-Rita van Cascia aan de Hoornstraat, gebouwd in 1976 en 1977.

In Koekelare zijn 252 op 340 relictten geïnventariseerd. Dat is 74 procent. In Spiere-Helkijn zijn 50 op 124 relictten geïnventariseerd. Dat is 40 procent. Een aantal geïnventariseerde items zijn al beschermd. Het is de bedoeling later ook andere te beschermen.

De basiscriteria, mijnheer Caron, voor de selectie bij de inventarisatie en bescherming van bouwkundig erfgoed zijn ingebed in het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreet van 22 februari 1995. De selectie van het bouwkundig erfgoed gebeurt vanwege zijn historische, artistieke, industrieel-archeologische, volkskundige, wetenschappelijke of algemeen sociaal-culturele waarde. Meestal heeft een object niet één bepaalde waarde, maar gaat het om een wisselwerking tussen meerdere waarden. Verder houdt men rekening met volgende, bijkomende criteria: de zeldzaamheid, de gaafheid, de authenticiteit, de representativiteit, de ensemblewaarde en de contextwaarde. Deze waarden en criteria worden niet afzonderlijk beschouwd. Het is de globale beoordeling die het uitgangspunt vormt voor de evaluatie.

Voor opname in de inventaris van het bouwkundig erfgoed worden de waarden en criteria afgetoetst binnen het kader of de schaal van die inventaris – bijvoorbeeld binnen een bepaalde regio of gemeente – en met inachtneming van de inhoudelijke criteria die voor het specifieke inventarisatieproject werden bepaald. De opname van een gebouw of object in de inventaris wordt dus nooit object per object beslist, maar steeds in het kader van de erfgoedwaardeafweging van een groep van gebouwen of objecten per regio of per type. Dat geldt ook voor de systematische – geografische of thematisch-typologische – bescherming van geïnventariseerd erfgoed, waarbij hoger vermelde waarden en criteria, samen met de bouwfysische toestand, volgens een vast kwalitatief stamien worden geëvalueerd ter motivering van de bescherming.

Bij geografische beschermingspakketten, volgend op een inventarisatie, komen inderdaad, naast de streekeigen architectuur, regelmatig dezelfde gebouwtypologieën voor zoals kerken, pastorieën, gemeentehuizen, notabelenwoningen, grenspalen, enzovoort, met andere woorden erfgoed dat de identiteit van de gemeente bepaalt. Het is echter niet zo dat bij de opmaak van beschermingen een typologische aanpak geschuwd of jonge bouwkunst genegeerd wordt. Getuigen hiervan zijn onder meer: het oorlogserfgoed van de Westhoek tot Limburg, gaande van gedenktekens over infrastructuur tot bunkers; het bibliotheekgebouw (1967-1974) in Deurne van architect Jul De Roover; het pas uitgewerkte dossier voor de Arenawijk (vanaf 1955) van Renaat Braem in Antwerpen. Binnen het thema ‘jonge bouwkunst’ is er verder ook nog het oeuvre van Isia Isgour (1913-1967) in Limburg en Willy Van der Meeren (1923-2002) in Vlaams-Brabant.

Zoals reeds gezegd zijn de basiscriteria hiervoor ingebed in het Monumentendecreet van 1976. Mijn agentschap moet dit naleven en moet elk item toetsen aan deze criteria. Zowel op het vlak van inventarisatie als op het vlak van beschermen wordt aandacht besteed aan kwaliteitsbewaking en het streven naar objectiviteit. Er wordt systematisch afgetoetst aan de vermelde waarden en criteria. Daarnaast zijn er binnen de werking diverse overlegmechanismen ingesteld, die bij de momenteel lopende herstructurering van het agentschap Onroerend Erfgoed worden geconsolideerd en verder uitgebouwd. Daarbij is er bijzondere aandacht voor kansen om de werking te optimaliseren.

Ik maakte al melding van de werkgroep Beschermen en de coördinator die aangesteld is in functie van het bewaken van de kwaliteit en de uniformiteit van de dossiers. Ik wil ook expliciet verwijzen naar de inventariswerkgroep die in het najaar van 2009 binnen het toenmalige Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE) werd opgericht. Binnen deze werkgroep wordt gezamenlijk afgewogen welke gebouwen worden opgenomen, in het bijzonder wanneer een consulent twijfelt over opname. Een dergelijk breed overleg is een goede manier om tot een ‘objectivering’ van de selectie te komen. Een van de aandachtspunten is wel om selecties en motivaties voldoende te onderbouwen met grondig wetenschappelijk onderzoek. Het nieuwe agentschap krijgt daar nu alle kansen voor.

Reeds in de bestaande werking zijn afspraken en overlegmechanismen aanwezig die ervoor zorgen dat de afweging van de waarden bij de bescherming op gewestelijk niveau gebeurt. Zoals daarnet gezegd worden deze bij de momenteel lopende herstructurering van het agentschap Onroerend Erfgoed geconsolideerd en verder uitgebouwd. Een van de redenen waarom ik een fusie tussen de agentschappen bevoegd voor het onroerend erfgoed tot stand heb gebracht, was net de innige band die ik zie tussen inventariseren en beschermen, taken die vroeger in verschillende agentschappen waren ondergebracht.

Het nieuwe agentschap Onroerend Erfgoed neemt die rol nu ook volop op. Deze beide processen werden in één afdeling samengebracht om te komen tot die uniforme aanpak op gewestelijk niveau. Alle medewerkers in deze afdeling werken voortaan ook samen vanuit Brussel, waar de beste werkwijze wordt gedistilleerd uit enigszins verschillende praktijken die op het vlak van beschermen in de provinciale afdelingen bestonden. Mijn beleid is dus zeer concreet gericht op het werken op gewestelijk niveau.

De discussie thematisch versus geografisch is al uitgebreid aan bod gekomen. Als we alleen typografisch en alleen op gewestelijk vlak werken, krijgen we heel snel een moeilijke afweging. Er is bijvoorbeeld een uitzonderlijke kapel van de 16e eeuw, maar een consultant wijst op een uitzonderlijke kapel gewijd aan dezelfde heilige en die is nog ouder en waardevoller. Typologisch gezien is die kapel misschien de meest 'beschermingswaardige' maar voor die streek kan uitgerekend de kapel die 50 of 60 jaar jonger is, met iets minder uitgesproken kenmerken, evenzeer het beschermen waard zijn. Het hanteren van de beide manieren is een goede werkwijze, op voorwaarde dat men voldoende objectieve criteria hanteert, dat men voldoende afstemt, en dat er voldoende uniformiteit is in de werking.

Met de herstructurering die nu aan de gang is, kan de administrateur-generaal uiteraard niet garanderen dat alles perfect geobjectiveerd wordt. Het is natuurlijk ook geen wetenschap. Er moeten zoveel mogelijk instrumenten worden ontwikkeld voor de realisatie van de beleidsdoelstellingen die vastliggen in het decreet.

De voorzitter: De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het spreekt voor zich dat inventariseren en beschermen geen moderne wiskunde is. Ik heb an sich ook geen enkel probleem met geografisch beschermen en ad hoc beschermen wanneer het nodig is. Alleen dacht ik dat we met de thematisch-typologische beschermingsaanpak geprobeerd hadden om een nieuwe drive te geven aan het inventarisatie- en beschermingsbeleid. De thema's zijn daar eigenlijk onuitputtelijk. Je kunt bij wijze van spreken bezig blijven. Maar op basis van inventarissen, gemaakt door nogal wat verenigingen, kan men daar vaak een versnelling tot stand brengen die meer dan nuttig is.

U stelt mij gerust met uw uitspraak dat u aandacht blijft besteden aan meer modern werk. Daar zijn mooie voorbeelden van, zoals het werk van Renaat Braem en Lucien Engels. Ook het werk van Jo Crepain, dat we recent hebben beschermd, verdient absolute aandacht. Het gaat vaak om pareltjes van architectuur, die nu, na dertig, veertig jaar, onder druk komen om economische redenen. Ik heb begrepen dat u daar aandacht aan blijft besteden. Dat stelt mij gerust.

De Werkgroep Beschermen kende ik niet. Blijkbaar is dat een nieuwe aanpak, met een eigen coördinator. Dat kan ik alleen maar toejuichen. We blijven toezien op dit beleid, minister, maar uw antwoord was alleszins geruststellend.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Ik wil er ook nog op wijzen, mijnheer Van Mechelen, dat ik in samenwerking met minister Van den Bossche nu zo ver ga dat we ook in de sociale huisvesting de hele periode van het interbellum gaan aanpakken, ook typologisch. Dit wordt dus echt verder aangepakt op een zeer evenwichtige manier.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Dirk Van Mechelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de afschaffing van de onderhoudspremie - 903 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Minister, ik begrijp beter dan wie ook dat Vlaanderen moet besparen en ik vrees dat we op dat vlak nog niet aan het einde van de tunnel zijn gekomen. U weet dat ik absoluut geen voorstander was van uw maatregel om de onderhoudspremies af te

schaffen. Samen met mij waren velen ervan overtuigd dat dit grote gevolgen zou kunnen hebben voor de staat van onderhoud van ons erfgoed en dat de totale factuur daardoor op termijn exponentieel zou oplopen, omdat eigenaars en beheerders onderhoudswerken zouden uitstellen in afwachting van een volledige restauratie, waarvoor bijvoorbeeld gemeentebesturen nog altijd in aanmerking kunnen komen.

Ik was aangenaam verrast toen mijn vermoeden enkele dagen geleden werd bevestigd. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) trok namelijk aan de alarmbel en liet weten hoe nefast de invloed van het afschaffen van die onderhoudspremie wel was geweest, zeker in een periode dat iedereen wordt gevraagd de tering naar de nering te zetten. Vanuit uw andere bevoegdheid, minister, weet u zeer goed dat onze gemeentebesturen het vandaag bijzonder moeilijk hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. Het is belangrijk dat werk wordt gemaakt van structurele maatregelen waardoor men middelen als een goede huisvader beheert. Regelmatig onderhoud was zo'n maatregel. In de vorige legislatuur waren we er 100 procent van overtuigd dat voorkomen beter is dan genezen en dat het aanmoedigen van onderhoud op termijn veel goedkoper is dan nadien te moeten restaureren.

Ik herinner mij een paar pijnlijke gevallen. Zo heeft een lek in de dakgoot in het Brouwershuis in Antwerpen geleid tot het verlies van een volledige kamer met perkamenten. Het heeft nadien een fortuin gekost om dat te restaureren. Zoiets had kunnen worden voorkomen door goed onderhoud.

In een reactie op de berichtgeving liet uw woordvoerder weten dat de VVSG zich vergiste en dat lokale besturen wel degelijk hun verantwoordelijkheid namen. Tegelijkertijd wees hij erop dat wanneer ze dat niet deden, ze zich aan sancties konden verwachten, bijvoorbeeld door het opstellen van een pv voor verwaarlozing. In dezelfde week dat bekendraakte dat u nog maar eens besliste over te gaan tot deklassering van een beschermd monument, omdat het zodanig was verwaarloosd dat de intrinsieke erfgoedwaarden waren verdwenen, komen deze uitspraken natuurlijk allesbehalve geloofwaardig over. Wie heeft nu gelijk? De VVSG of uzelf via uw woordvoerder? Wat gebeurt er nu op het terrein?

Aan de andere kant stellen we vast dat, als gevolg van de budgettaire ingrepen de wachtlijsten voor de restauratiepremies, die we stilaan onder controle hadden gekregen, opnieuw op het niveau zitten van enkele jaren geleden. U gaf zelf aan dat de teller op meer dan 65 miljoen euro stond. Daardoor gaan er opnieuw jaren voorbij vooraleer de premie voor ontvankelijke dossiers wordt toegekend. We moeten ervoor opletten dat we niet opnieuw in een cumulatieve terechtkomen. Als het onderhoudsplan wordt afgebouwd, en men kiest voor restauratie in plaats van voor renovatie, dan krijgen we door het feit dat we budgettair niet kunnen volgen – en dat is geen schande, dat is een vaststelling – een opeenstapeling van gevolgen. Daardoor komen we tot meer verwaarlozing, met alle gevolgen van dien. We weten hoe moeilijk het soms is om dat aan te pakken of ongedaan te maken.

Voldoende studies hebben uitgewezen dat investeringen in arbeidsintensieve sectoren als de erfgoedsector een enorm terugverdieneffect hebben. Vanuit puur economisch standpunt kan men stellen dat elke euro die men geeft aan restauratiepremies, zichzelf terugverdient in een economisch proces van restaureren.

Ik hoop dat u mij met het antwoord op mijn vragen net als daarnet kunt geruststellen en dat het niet zo'n vaart loopt.

Werden de maatregelen tot het afschaffen of beperken van de onderhoudspremies ondertussen onderzocht? Werden ze geëvalueerd, wat zijn er de gevolgen van? Wat is de invloed geweest van het afschaffen van de onderhoudspremies op de samenwerking met Monumentenwacht? We hebben geprobeerd om iedereen te overtuigen om aan te sluiten bij Monumentenwacht omdat zij met hun onderzoek zeer preventieve signalen kunnen geven. Op basis van welke objectieve gegevens kon uw woordvoerder stellen dat het afschaffen van de onderhoudspremies geen gevolgen heeft voor het optreden van de lokale besturen als een

goede huisvader? Dat staat in tegenstelling tot wat de VVSG in haar tijdschrift stelt. Werd op basis van plaatsbezoeken, die in 2011 werden uitgevoerd door de erfgoedinspectie, aan monumenten die worden beheerd door lokale besturen, een stijgend aantal verwaarlozingen vastgesteld? Werden er meer pv's opgemaakt? Ik hoop van niet, want dat is de laatste stap.

Op basis van de toestandrapporten van Monumentenwacht is het mogelijk een analyse te maken van de bewaringstoestand van de geïnspecteerde objecten en van de evolutie in die bewaringstoestand. Is er verslechtering merkbaar? Of blijven we op een status-quo? Het ideaal behoort niet tot deze wereld, maar via die onderhoudspremies proberen we toch voortgangsschade te voorkomen. Op welke basis beweert uw woordvoerder dat er in gevallen van vaststelling van verwaarlozing een pv wordt opgesteld, terwijl we in de praktijk worden geconfronteerd met pijnlijke zaken zoals de fameuze stoomzagerij in Laakdal of het glasatelier Martens? Ook de synagoge in Kalmthout dreigt zoiets te worden. Uit het laatste inspectieverslag blijkt dat de toestand echt dramatisch snel achteruitgaat. Als we dit zo laten evolueren, zullen we binnenkort ook dat gebouw moeten deklasseren. Dat zou toch niet de bedoeling van het beleid mogen zijn.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Voorzitter, ik sluit mij aan bij deze vraag omdat hier iets wordt aangeraakt dat mij al jaren bezighoudt: de zorg die overheden, in het bijzonder lokale overheden, besteden en vooral niet besteden aan beschermd erfgoed dat hun eigendom is. Ik had het er al over tijdens de bespreking van de beleidsbrief. Ik ben er al jaren van overtuigd dat sommige lokale overheden hier te weinig hun verantwoordelijkheid opnemen. Zij worden daarvoor onvoldoende gesanctioneerd. Daarom ben ook ik niet echt gelukkig met de afschaffing van de onderhoudspremies.

In theorie zou dat inderdaad niet tot problemen mogen leiden. Gemeenten worden geacht hoe dan ook zorg te dragen voor hun erfgoed en dat erfgoed, waarvan ze de eigenaar zijn, in stand te houden. In de praktijk leidt de afschaffing wel tot problemen. Sommige gemeenten hebben nu eenmaal te weinig financiële draagkracht, vooral de kleine gemeenten die beschikken over een enorme hoeveelheid bouwkundig erfgoed. Mevrouw Hostekint noemde als voorbeeld Diest.

Minister, de stok achter de deur waarnaar u verwijst – sancties, pv's en dergelijke – wordt haast nooit gebruikt. Gemeenten die hun erfgoed verwaarlozen en de regelgeving inzake instandhouding aan hun laars lappen, worden veel te weinig verontrust. Precies daarom zijn deklasseringsen een nefast signaal. Die overheden worden als het ware beloond voor hun nalatigheid. Als het gebouw wordt gedeclasseerd, kan het worden afgebroken, en zo zijn ze meteen van de miserie af. Welke overheden werden de jongste jaren daadwerkelijk bestraft voor het niet-onderhouden van bouwkundig erfgoed waarvan ze de eigenaar zijn? Ik vermoed dat het er niet veel zullen zijn.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Mevrouw Karin Brouwers: Als het waar is wat men hier vertelt, dat dergelijke gebouwen na één jaar afschaffing van de onderhoudspremie in die mate achteruitgaan, dan lijkt me dat toch zeer snel. Blijkbaar gaat het met dit soort gebouwen heel snel zodra de achteruitgang is ingezet. Ik ben daarvan onvoldoende op de hoogte.

Ik vind het wel straf dat we tot dit soort scenario's komen, één jaar na de besparing. Maar op termijn is dit geen goede zaak. Onze fractie heeft dat bij de bespreking van beleidsbrief en begroting ook voldoende aangehaald. We zijn er niet gelukkig mee. Voor een besparing van om en bij 300.000 euro hebben we nu iets in gang gezet waar we misschien het einde niet van zien. We hopen vanuit onze fractie, minister, dat u met de herziening van het instrumentarium, die gepland is parallel met de bespreking van het Onroerenderfgoeddecreet, toch weer ruimte kunt creëren voor het ondersteunen van onderhoud en restauratie, zowel voor private als voor publieke projecten.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Toen u deze financiële ondersteuning voor de onderhoudspremie hebt geschraapt, heb ik dit al aangekaart, minister. Ik deel uiteraard de bekommernissen van de collega's. Ik vrees echter, mijnheer Van Mechelen, dat het effect zich niet zo snel zal laten voelen. Dat is ook niet de toetssteen. Onderhoud is een vorm van preventief beleid dat op lange termijn effect heeft. Je stelt grondige restauraties uit in de tijd omdat je je gebouw beter onderhoudt.

Minister, u vond toen dat gemeenten dat zelf konden en dat de Vlaamse overheid dat niet moet doen. Het gaat volgens mij niet over geld. Het gaat over een symboolverhouding tussen de Vlaamse overheid en lokale besturen. Op die manier geeft de Vlaamse overheid een signaal aan de lokale besturen om goed te zorgen voor het eigen beschermd patrimonium, al is dat misschien wel binnen hun financiële draagkracht. De symboliek van het partnership tussen de Vlaamse en de lokale overheid is verloren gegaan.

Minister, voor 300.000 euro hebben we ons al veel onvrede op de hals gehaald. Ik heb vorige week nog een mailtje beantwoord van iemand die nu dacht dat u de intentie had om ook voor de privésector de onderhoudspremie af te schaffen, om maar te wijzen op het domino-effect. Ik hoop uit de grond van mijn hart dat u geen intenties in die richting hebt. Ik hoop ook dat u erover wilt nadenken om dat partnership met de lokale besturen voor 300.000 euro te herstellen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Mevrouw Brouwers, u vraagt zich af of het wel kan dat het patrimonium, nog geen jaar na de maatregel van de regering om de onderhoudspremies voor de lokale besturen af te schaffen, in die mate achteruit is gegaan. Ook al voor die maatregel van de regering heb ik de reflex gezien bij lokale politici en ambtenaren dat ze liever wachten op een groot restauratiedossier dan onderhoudswerken te moeten doen. Ze wachten nog enkele jaren, om meer geld te krijgen. Misschien is dat de verklaring. Het heeft er niets mee te maken dat onmiddellijk na die regeringsmaatregel het erfgoed degenereert. Het zat al vroeger in de genen van sommige mensen om te wachten op het grote bedrag.

Ik ben er ten volle van overtuigd dat de lokale besturen eindelijk moeten inzien dat zij daar een verantwoordelijkheid hebben en dat ze daarvoor ook middelen moeten vrijmaken. Er is de onderhoudsplicht. Ze moeten inzetten op het eigen patrimonium, dat ook vaak een toeristische waarde heeft. Ik weet niet of een sensibiliserings- of informatiecampagne nog iets kan bijdragen. Ik hoop toch dat de lokale besturen meer dan vandaag hun verantwoordelijkheid opnemen.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, we hebben dit probleem al eerder besproken. Mevrouw Hostekint kan hier nu niet zijn, maar haar eerste vraag beantwoord ik met een verantwoording die ik al gegeven heb in deze commissie op 17 november 2010. Die verantwoording is dubbel, dat is juist.

Ik verhuul niet weg dat ik verplicht was om budgettaire maatregelen te nemen. Mijnheer Van Mechelen, u hebt erop gewezen dat Onroerend Erfgoed nu jammer genoeg zwaar ondergebudgetteerd is. Ik had gehoopt, collega's, dat we 2012 zouden bereiken in totaal andere omstandigheden en dat we een tandje zouden kunnen bijsteken, niet enkel voor Onroerend Erfgoed, maar ook voor andere belangrijke setoren waarvoor de Vlaamse Regering bevoegd is. U weet hoe precair het allemaal geworden is. Wij moeten in februari maatregelen nemen om rekening te houden met de cijfers die we krijgen van de federale overheid met betrekking tot de evolutie van onze publieke financiën.

Daarbij ben ik ervan overtuigd dat de premie zoals ze bestond, veel te ruim was. Als we denken aan een heroriëntatie van deze premie, wil ik dat ook meteen bekijken voor de

privésector. Ik ben er namelijk niet van overtuigd dat je een erfgoedsubsidie moet geven voor het onderhoud van een centrale verwarming, voor het dichten van een lek in een dakgoot en dergelijke. Dat behoort tot de normale onderhoudsplicht. Als we een totale herziening doen, ga ik ook na of het voor de privésector fijner kan worden afgesteld.

Mevrouw Brouwers, het gaat over veel meer dan 300.000 euro. In 2010 zat ik met een vaststellingskrediet van 2.730.000 euro, alleen voor de publieke sector. Het gaat over heel grote bedragen voor de Vlaamse begroting, maar over kleine bedragen voor de gemeenten.

Ik heb het altijd beklemtoond: een eigenaar en een beheerder van beschermd onroerend erfgoed heeft de verplichting om het onroerend goed in stand te houden. Dat is decretaal bepaald en wordt desnoods strafrechtelijk beteugeld. En zelfs zonder die decretale verplichting vond ik dat overheidsbesturen, zoals privé-eigenaars, de plicht hebben om als goede huisvaders voor hun onroerend erfgoed te zorgen. Ik vind zelfs dat openbare besturen op dat vlak een voorbeeldfunctie hebben. Ik zie niet in waarom openbare besturen het zich zouden mogen veroorloven een onroerend goed niet te onderhouden omdat zij daarvoor niet langer een premie krijgen. Zij moeten ook hun niet-beschermd gebouwen onderhouden: ook van die gebouwen moeten zij de centrale verwarming en de dakgoten onderhouden.

Mijnheer Van Mechelen, ik ken het door u vermelde voorbeeld niet en zal mij daar niet over uitspreken. U zegt dat een perkament verloren zou zijn gegaan omdat het dak niet was onderhouden, uitgerekend in een periode dat er premies voor het onderhoud bestonden.

De heer Dirk Van Mechelen: De lederen muurbedekking was door waterinfiltratie aangetast.

Minister Geert Bourgeois: Ik spreek me niet uit over de verantwoordelijkheden, maar dat gebeurde toen er nog premies werden uitgekeerd. Ik weet wel dat ik zelf elk jaar twee keer de dakgoten van mijn woning controleer, een keer voor en een keer na de winter. Ik neem aan dat de meesten van ons dat doen. Dat is goed beheer van het patrimonium. Ik neem aan dat publieke overheden dat ook doen. Zij hebben daar trouwens personeel voor. Ik blijf dus beklemtonen dat het decreet de verplichting tot onderhoud oplegt en dat dit strafrechtelijk kan worden afgedwongen. Gemeenten hebben op dat vlak een voorbeeldfunctie.

Mijnheer Caron, voor de burgers is er niets aan de regeling veranderd. En voor de overheden is voor kwetsbare monumenten wel degelijk in een uitzonderingsregeling voorzien. Preventief onderhoud en onderhoud kunnen zware restauratiekosten voorkomen. In het besluit staat dat na de voorlopige oplevering van de restauratiewerkzaamheden de eigenaar of de erfpachthouder voor een termijn van tien jaar om de twee jaar op eigen kosten een rapport over de technische toestand van het monument moet opmaken. Ik vraag mij af of dat wel wordt nageleefd. Ik heb het de administrateur-generaal gemeld. Het is wellicht veel beter om die periode later te laten aanvangen ofwel die veel langer te laten duren. Meestal is het zo dat men aan een nieuwbouw de eerste twintig jaar weinig of geen kosten heeft. De verplichting om om de twee jaar een rapport te maken, is een goede zaak. Wanneer de overheid miljoenen in restauratie investeert, dan is het maar normaal dat men om de twee jaar een kleine inspectie uitvoert om na te gaan of alles in orde is.

Ik zal die regeling dus opnieuw bekijken en nagaan of die vereiste wordt nageleefd. Ik kan mij niet inbeelden dat iemand die een restauratiepremie heeft gekregen en om de twee jaar zijn gebouw inspecteert, nog voor grote verrassingen komt te staan. Maar misschien moet die termijn worden verlengd of later een aanvang nemen. De overheden hebben ter zake in elk geval een verantwoordelijkheid voor het onderhoud van hun beschermde en niet-beschermd gebouwen, met of zonder onderhoudspremies.

Wat de algemene evaluatie betreft, wees ook de heer Vandaele erop dat de regeling sinds eind 2010 van kracht is. Vandaag, veertien maanden later, is het nog te vroeg om uit die praktijk algemene conclusies te trekken. In het algemeen lijkt er geen weerslag te zijn op het ledenaantal van Monumentenwacht. Het aantal openbare besturen en kerkbesturen dat bij

Monumentenwacht is aangesloten, is sinds eind 2010 niet significant gewijzigd. Hoewel de cijfers voor 2011 nog niet volledig beschikbaar zijn, wordt ervan uitgegaan dat het aantal leden niet is teruggefallen.

Mijn woordvoerder heeft gewezen op de wettelijke verplichtingen tot onderhoud, met of zonder premies. Dat is een toepassing van de algemene zorgvuldigheidsplicht.

Het aantal pv's ten gevolge van verwaarlozing van gebouwen stijgt, zowel voor verwaarlozing door privépersonen als – in mindere mate – door openbare besturen. Privépersonen verwaarlozen meer, hoewel voor hen die premie blijft bestaan. De controles worden beter en er gebeuren er meer. Dit zijn de cijfers van de pv's over verwaarlozing door privépersonen: in 2006 waren er vier, in 2007 acht, in 2008 zeven, in 2009 vier, in 2010 elf en in 2011 zeventien. Dit zijn de cijfers van de pv's over verwaarlozing door lokale besturen: in de periode 2006-2008 één, in 2009 drie, in 2010 drie en in 2011 vier. Er is dus geen verband vast te stellen tussen de afschaffing van de premie en de evolutie van het aantal pv's.

De door Monumentenwacht opgestelde toestandrapporten kunnen ons meer inzicht verschaffen in de toestand van het beschermd of het waardevol patrimonium. Tot nu toe worden de gegevens over de fysieke toestand en de kwaliteit van het onroerend erfgoed niet systematisch geregistreerd.

Ik werk aan een erfgoedbalans. We hebben dat hier al uitvoerig kunnen bespreken. De heer Caron heeft alle documentatie gevraagd en gekregen. Het is de bedoeling onze kennis van de staat van en de omgang met het onroerend erfgoed maximaal aan te vullen. Eind 2013 zouden we moeten beschikken over een gebiedsdekkende en beleidsrelevante set van gegevens. Dat zal een momentopname zijn. Vanaf dan moeten we monitoren wat we zullen doen. Ik weet niet of die balans op basis van een monitoring jaarlijks of tweejaarlijks zal worden aangepast. We zullen in elk geval meer zicht krijgen op de staat van het erfgoed. Op dit ogenblik kan ik hier niet op basis van objectieve gegevens meer informatie over verstrekken.

In een proces-verbaal worden inbreuken op de geldende voorschriften op het ogenblik van de vaststelling vastgesteld. De overtreders die beschermde monumenten verwaarlozen, kunnen strafrechtelijk worden vervolgd.

De heer Van Mechelen heeft naar een aantal concrete dossiers verwezen. Ik kan hier nu niet in detail op ingaan. De gehele of gedeeltelijke opheffing van de beschermingsbesluiten is volledig wettig gemotiveerd.

De bescherming van de stoelzagerij is gedeeltelijk opgeheven in functie van de herbestemming van het monument binnen een woningbouwproject. Dit doet geen afbreuk aan de lopende strafrechtelijke klacht en aan de procedure met betrekking tot de dwangsommen. Er is een vonnis uitgesproken. De dwangsommen zijn betaald. De gemeente heeft beroep aangetekend. De handhaving is gebleven. Mijn opheffing was een gevolg van de herbestemming. Het is de bedoeling dat de essentiële erfgoedkenmerken van de industriële site volledig worden gerespecteerd. Met betrekking tot dit zeer oud dossier is uiteindelijk een positieve oplossing gevonden. Ik herhaal dat dit alles gebeurt zonder afstand te nemen van de procedures over de verwaarlozing.

Met betrekking tot de woning-Martens heeft de rechtbank een zeer zware uitspraak gedaan en grote dwangsommen opgelegd. Ten gevolge van de onwettigheid van het besluit valt het archief en het roerend goed niet meer onder de bescherming. De diensten hebben geoordeeld dat de architecturale waarde op zich niet het hoofdmotief was. De rechter heeft dit scherp aangepakt. Het was in feite de bedoeling het huis een museale functie te geven. De rechter heeft in vrij striemende bewoordingen verklaard dat een onwettigheid was begaan. De uitspraak van de rechtbank van eerste aanleg legt zware dwangsommen op en kapittelt de overheid. In het licht van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek was dit beschermingsbesluit en de handhaving ervan een fout. We zijn tot een dading gekomen. Dit staat echter los van een declassering omwille van de verwaarlozing of van een gebrek aan onderhoud.

Het monument in Kalmthout is een ander dossier dat de heer Van Mechelen opvolgt. Ik heb net vermeld dat we begin februari 2012 een gesprek met de betrokkenen zullen voeren. Ik veronderstel dat de heer Van Mechelen het eens is met de stelling dat onderhoud niet meer zal helpen: dit is een restauratiedossier en geen onderhoudsdossier.

Ik wil beklemtonen dat verwaarlozing of gebrek aan onderhoud door de eigenaar of de beheerder geen aanleiding tot een wijziging of een gedeeltelijke of gehele opheffing van de bescherming kan vormen. Op dit vlak trekken we een duidelijke beleidslijn. Een eventuele herziening van het onderhoudspremiebesluit zal deel uitmaken van een grondig onderzoek. Het bestaande premiestelsel voor het onroerend erfgoed zal worden geëvalueerd. Ik heb al vermeld welke elementen ik daarbij in overweging wil nemen.

De voorzitter: De heer Van Mechelen heeft het woord.

De heer Dirk Van Mechelen: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Het was informatief en leerrijk. Ik heb begrepen dat de minister bij zijn standpunt blijft. Het onderhoud is een opdracht van de lokale besturen. Besturen is niet beheren. Dat is een beleid voeren. Dit is een beleidskeuze van de minister.

Eerlijk gezegd, is 2,7 miljoen euro voor de onderhoudspremies voor lokale besturen de facto geen groot bedrag. Ik heb vandaag toevallig in de krant gelezen dat de minister de KMDA heeft bezocht. Hij heeft een nieuw protocol met de KMDA getekend. Persoonlijk sta ik voor 100 procent achter dat protocol. De bedragen staan echter in schril contrast met de jaarlijkse onderhoudspremies. We besteden gigantische bedragen aan de enveloppefinanciering van de restauratie van de kathedraal van Antwerpen. Ik moet eerlijk toegeven dat 2,7 miljoen euro voor de lokale besturen in vergelijking een klein bedrag vormt.

Voor zover ik weet, geeft dit de gemeenten een impuls om dergelijke dossiers op te stellen en in te dienen. De onderhoudspremies worden door de administratie toegekend. Daar komt letterlijk geen minister aan te pas. Dat functioneert zeer goed en zeer snel. Iemand vroeg dat aan en kreeg dat ook. Er was altijd voldoende geld in de enveloppe om de onderhoudspremies te dekken. Soms werd een herverdeling doorgevoerd. Vanuit een preventief oogpunt was dit het beste instrument dat de voorbije tien jaar is ontwikkeld. Het heeft trouwens ook zijn vruchten afgeworpen.

Een andere vraag luidt wie nu de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van het beschermd patrimonium draagt. Daar gaat het hier tenslotte om. In Brugge, Antwerpen of Gent staat iets meer dan in Kapellen. Ik vind dat een gedeelte van die verantwoordelijkheid een collectieve verantwoordelijkheid is. Iedereen in Vlaanderen draagt een stukje bij tot het behoud en het goed onderhoud van het beschermd patrimonium. Met de onderhoudspremie bedroeg de verdeling 40 procent voor het gewest en 60 procent voor de lokale overheid zelf. Persoonlijk vond ik die bijdrage vanuit het Vlaamse Gewest een verantwoorde keuze. Ik zou graag hebben, minister, dat u blijft evalueren.

De heer Vandaele heeft gelijk, na één jaar kunnen de gevolgen amper zichtbaar zijn. Ik heb mijn vraag geformuleerd op basis van het artikel in het tijdschrift van de VVSG. Na vier, vijf jaar zullen we dat wel voelen. Ik vraag u om dat te blijven monitoren en eventueel het beleid bij te sturen.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron: Minister, in uw discours zit een geruststelling, maar ik maak me ook ongerust. U stelt de hele tijd de onderhoudsplicht centraal en u koppelt ze los van de onderhoudspremie. Eigenaars, privé en overheid, hebben toch de plicht om voor hun pand te zorgen en dus, zo laat u uitschijnen, is de premie facultatief. Ze is misschien niet altijd zo nodig. U gaf een paar concrete voorbeelden over lekkende goten en dergelijke.

U wilt het systeem wel behouden, maar het aanscherpen en fijnstellen. Zo hebt u het letterlijk gezegd. Ik wil een duidelijk antwoord van u krijgen. Ik ben het met u eens dat het herstel van

de centrale verwarming in een beschermd pand geen centrale opdracht is van de overheid of van het erfgoedbeleid. Als u met fijnstellen bedoelt: de onderhoudspremie expliciet richten op die onderdelen van een gebouw die tot de essentie van het monumentale behoren en tot de kwaliteitsdimensie van het pand, dan kan ik uw voornemen wel steunen. Dat is een terechte bekommernis.

Ik hoop dat het preventieve karakter op die manier niet verloren gaat. Ik hoop dat u met de fijnstelling de kwaliteitsvolle waarde van de erfgoedwaarde centraal blijft stellen. Het zou erg jammer zijn als u dat niet deed. De premie helpt echt wel om het pand op een kwalitatief niveau te houden.

De voorzitter: De heer Sauwens heeft het woord.

De heer Johan Sauwens: Toen Vlaanderen begin jaren negentig startte met een vrij assertief en dynamisch monumentenbeleid, was het draagvlak zeer miniem. Het ergste wat een eigenaar kon overkomen, was de bescherming van zijn pand. Er was een enorme wachtlijst voor de restauratiepremie. Men dacht heel negatief over monumentenzorg. Dat draagvlak is dan beginnen te groeien. In de voorbije twintig jaar zijn alle partijen gaan beseffen dat er een collectieve inspanning moest gebeuren om het draagvlak te versterken. Maar nu is die steun weer aan het wegglijden, heb ik de indruk. Dat is niet uw schuld, minister. Er zijn afspraken inzake archeologie die we moeten nakomen. Dat is allemaal niet eenvoudig. De discussies over de decreten worden nogal bits en negatief gevoerd.

Ik kan tegenwoordig niet op een vergadering met burgemeesters verschijnen of monumentenzorg komt weer vanuit een heel negatieve benadering op tafel. De Vlaamse Confederatie Bouw richt vandaag haar geweer op het nieuwe decreet. Ik heb echt het gevoel dat we niet puur decretaal een aantal zaken zullen kunnen opleggen. We kunnen met het gezag van de regering en het parlement niet zomaar zaken opdringen. Het zal mee van onderuit moeten worden opgebouwd.

We hebben een collectieve inspanning nodig om monumentenzorg anno 2012 te optimaliseren. Mijn fractie dringt sterk aan op de ondersteuning van het draagvlak. Dat gebeurt niet door het uitschrijven van pv's en de afschaffing van de onderhoudspremie. Dat is een negatieve benadering. Ik pleit er absoluut voor dat u die strategie in de komende maanden in positieve zin zou herdenken.

In de commissie Versnelling werd vanuit Nederland het begrip 'hulpmotor' aangereikt: de administratie fungeert als een soort hulpmotor. Oké, ieder zijn eigen verantwoordelijkheid, maar de Vlaamse en de gemeentelijke administratie kunnen er mee voor zorgen dat er begeleiding komt. Het is onmiskenbaar dat de onderhoudspremie juist ook naar lokale besturen als heel positief werd ervaren. Dat bewijzen de cijfers, er werd heel veel gebruik van gemaakt. Ik zou u willen vragen om dit te herzien. Is dit het punt dat moet sneuvelen? Ik betreur dat heel erg.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer Van Mechelen, ik denk dat u het met me eens zult zijn dat het te vroeg is om dit te evalueren. U hebt gerefereerd aan de meerjarenovereenkomst voor vijf jaar voor de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA). Ik ben blij dat u onderschrijft dat dit belangrijk is. Ik wil u erop wijzen dat daar maar een deeltje erfgoed bij betrokken is, het is in hoofdzaak een toeristische subsidiëring. Dat is de grootste toeristische speler van het land, de KMDA. Planckendael en de zoo werken zeer performant. Het is de best bestuurde zoo van heel Europa. Hij heeft een enorme dekkingsgraad. Alle Europese zoölogische instellingen kijken met bewondering naar onze zoo. Hij heeft een groot monumentaal patrimonium dat goed wordt onderhouden. In die subsidie zit maar een deeltje erfgoed, de rest is toeristisch.

Mijnheer Sauwens, het draagvlak is verminderd, zegt u. Ik hoor vooral dat de publieke besturen klagen over het archeologieaspect. Ik hoor dat veel minder over het aspect bescherming van monumenten. In de privésector krijg ik die opmerkingen zeker niet, daar is de onderhoudspremie trouwens blijven bestaan.

Wat de hulpmotor betreft, ondersteunt mijn administratie de lokale besturen op alle mogelijke manieren.

Er zijn nu eenmaal saneringen en besparingen bij de overheid. Ik zie dat elke collega in commissies kritiek krijgt van de vakmensen op de besparingen die gebeuren. Wij hebben 2 miljard euro bespaard, er zal misschien nog eens een half miljoen euro extra moeten worden bespaard. In heel die storm is de verhoging van het Gemeentefonds met 3,5 procent echter overeind kunnen blijven. We werken enorm aan besparingsmogelijkheden voor de gemeenten.

Gisteren hebben we nog een heel interessante gedachtewisseling gehad met de heer Van Malderen over één boekhoudsysteem voor de gemeenten, de OCMW's, de provincies, hun autonome bedrijven, de OCMW-verenigingen van hoofdstuk 1 en dergelijke meer. Dat zal enorme synergieën opleveren, wat niet alleen leidt tot meer transparantie en democratie, maar ook tot besparingen. Er is de samenwerking tussen gemeenten en OCMW's. Er is het Planlastendecreet, dat kan leiden tot een vermindering van de lasten van 40 miljoen euro. De gemeenten staan dus zeker niet in de hoek waar de klappen vallen. Dat wil ik echt wel beklemtonen. Dat is niet zo met deze regering.

Wat de Confederatie Bouw betreft, mijnheer Sauwens, heb ik geen weet van commentaren. Ik weet dat er ook daar discussie is over het archeologieaspect. De Confederatie Bouw is heel blij met het beleid dat wordt gevoerd inzake Onroerend Erfgoed. Het is een motor van economie, het genereert enorm veel tewerkstelling. Het is zeer arbeidsintensief. Er is een grote economische return. Ik denk dat de Confederatie Bouw ook heel blij is – zeker in tijden waarin privébouwwerken blijkbaar wat dreigen terug te vallen – met het feit dat er inzake Onroerend Erfgoed zoveel arbeidsintensieve investeringen gebeuren.

Mijnheer Caron, als ik tot een verfijning kom, zal dat inderdaad zijn met het oog op het onderhoud van wat erfgoedwaarden zijn. Ik vind niet dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen een publiek gebouw dat beschermd is of niet, om daar een ketel voor centrale verwarming in te subsidiëren. Ik weet niet of dat een taak is van Erfgoed, met alle respect. Ik krijg ook dossiertjes waar een hele planlast mee gemoeid is en waar het uiteindelijk maar gaat over 1000 euro subsidie die wordt verleend. Moet je daarvoor een heel dossier opstellen met controle en dergelijke meer, met de hele administratieve overlast die dat creëert?

Als er een nieuwe regeling zou komen, zowel voor privé als voor publiek, zijn dat zaken die we moeten kunnen meenemen. Maar daar ben ik nog niet aan toe. De zaak wordt geëvalueerd. Ik zal dat in zijn totaliteit bekijken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■